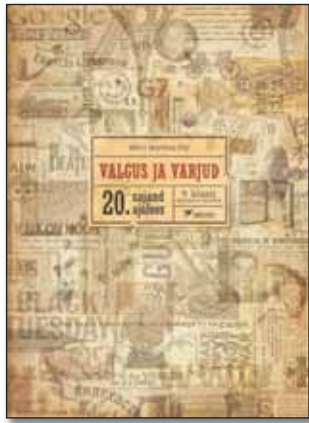

KUIDAS KIRJUTADA TÖÖVIHIKUT?

„Valgus ja varjud: 20. sajand ajaloos”
9. klassi lähiajaloo töövihik

Ajalugu polnud koolis mu lemmikaine. Võrreldes sellega, mida omal käel lugemin, tundus koolitunnis pakutav puine ja kõrvaline. Õpikuid võis ju lugeda, vähemalt moodustasid need loolise terviku. Aga töövihikuid pidasin tüütuks. Need näisid õpikuga võrreldes kuidagi nihkes, küsimused ja väljendid pärinesid küll hoomatavalt samast loost, kuid seda olnuks nagu jutustatud kellegi teise poolt, hoopis teistsuguste rõhuasetustega, mis häirisid mingit olulist tervikutaju mu toonases teismeliseteadvuses. Õieti polekski põhjust neid vanu mäluvilpe meenutada, kui nad mitte nüüd, kus kirjutan ise ajalooõpikuid ja -töövihikuid (ning püüan ühtlasi oma tööd akadeemilises plaanis üldistada ja mõtestada), marjaks ära ei kuluks.

Kui peaksin kunagi koostama juhtnõu-rid ajaloo õppematerjalide kirjutajale, siis eelnevaga olekski esimene, kõige tähtsam punkt juba kirjas. Aga olgu ta ka allpool üle korratud.

- Mõtle end tagasi lapseks! Meenuta, kujutle, ela sisse, tunne, visualiseeri, sõnasta nii, nagu 12- või 15-aastaselt. Lihtsakoeliselt, kuid otsekoheselt; naiivselt, kuid isiklikult; koos kogu sellest tuleneva komplitseeritusega. Su ajataju oli ebaküps, su isiklik kogemus minevikust peaaegu olematu, su põhjuse-tagajärje seosed haprad. Ajaloo suured protsessid, kategooriad ja institutsioonid ei tähendanud sulle palju, sa

hoomasid neid läbi isiklikkuse prisma – otsisid inimesi, keda mõista, kellele kaasa elada, kellega samastuda.

- Reflekteeri oma väärtuste üle! Teadlikult, sügavalt, igal hetkel. Ainekavaga täies kooskõlas olevat ajalugu saab kirja panna mitmel erineval moel. Minu võitmatu kiusatus on pluralistlik variant. Selline, kus poliitika, sõja-asjanduse ja majandustrendide vältimatud raamid täituvad elu mitmekesisusega. Kuhu mahub muusikat ja kunsti, huvitavaid mõttevoole ja tehnoloogia arengut; teaduse edusamme ja keskkonnamuresid; naiste, laste, võõramaalaste ja loomade ajalugu. Kui lõpuks siduda see kõik mõtestatud tervikuks eesmärgiga, et ajaloolise ebaõigluse, sõjajuttude ja diktatuuride kõrval kõlaks ka inimlik püüe rahu, heaolu, õitsengu, rahumeelse kõrvuti oleku ja mõtestatud elu poole ... Vääraks see proovimist? Mu meelest küll. Mina igatahes aina proovin.
- Erista meetodit, metoodikat ja metodoloogiat ning kasuta neid õigel ajal ja õiges kohas! Tekstimetsades elades ei jää

meil üle muud kui neid lugeda, analüüsida, tõlgendada ja mõista. Koosta juhendeid, lisa internetiaadresse, viita allikatele, kasuta aforisme, ilukirjanduslikke tsitaate, erinevaid tarbetekste tooteinfost rahvusvaheliste lepinguteni; õhuta materjali otsimist ja kogumist, iseseisvat uurimistööd, kriitilist mõtlemist; lase lapsel avaldada arvamus, teha järeldusi ja neid põhjendada. Lase lapsel puhata. Pea meeles, et enamasti on ta töövihikuga omavahel, seepärast korrasta materjal ülevaatlikuks, lisa mõistlikus koguses graafikuid, tabeleid, esiletõstavaid taustu. Vahelduseks paku lõbu ja põnevust – visandamist, kritseldamist, ristsõnu, naljakaid faktikesi. Pea meeles, et õigeid vastuseid on vähem kui meile meeldiks, ja tõenäoliselt pole nad kaugeltki nii olulised, kui meile meeldiks.

Niipalju siis ajalookasvatuse raketiteadusest.

MILVI MARTINA PIIR,
autor